

Blodig klasskamp i mysig miljö

Det är svårt att hitta bra tjänstefolk. Att det kunde bli så himla jobbigt är få tag i någon duktig och diskret hushållerska? Därför kan man påstå att Fina Familjen hade tur i Claude Chabrols film *Ceremonin* (med Isabelle Huppert och Sandrine Bonnaire i huvudrollerna). I början, närmare bestämt, då den stiliga, välbärgade och konstintresserade familjen tar emot pärlan: en hushållerska skräddarsydd för uppdraget. Visst är hon aningen blek. Och tystlåten. Och visst är det så att Familjen inte vet så mycket om hennes förlutna.

Flisor

För att göra en kort historia ännu kortare: det slutar illa. Med hjälp av sin rödhåriga kompiss (en fräck slampa anställd på byns postkontor) dödar hushållerskan sina två arbetsgivare, plus barnen.

Claude Chabrol presenterar *Ceremonin* som en "marxistisk film". Flegmatiskt påpekar han att filmen illustrerar den nya klasskampen. Chabrol, bland Frankrikes största regissörer, måste vara en smula förvirrad. Eller har han blivit gaggig? Han har i alla fall svårt att se skillnaden mellan proletärer och sinnessjuka. Det irriterar. Särskilt när de två brudarna (inte "kamraterna") betsar upp sig och börjar skjuta åt alla håll. Så där bara, för att det känns bra.

Se upp för enkelt folk

Enkla människor skall man akta sig för, det är filmens enkla budskap. Lyckligtvis är de lätta att identifiera, om man är på alerten. En del, som filmens hushållerska, är analfabeter, lömska, tystlåtna och allmänt otacksamma. Andra, som postbiträdet, är lågutbildade, oförsäkrade, aggressiva och... ja, vulgära, helt enkelt. De kör nedgångna Citroëner, hälsar inte gärna, gapar stort när det gäller att kryssa fram nåt och fäster tygummin under samma bord som de använder som fotstöd under arbetstiden.

Den äldre Chabrol har blivit trött på att iscensätta högborgerlighetens okristliga finesser och intriger. Strax före pensionen blir han piggt på att upptacka småfolkets vanor och brister. Inget fel med det. Men Chabrol är ingen Eisenstein och klasskampens andras tycks vara honom främmande. Och han är ingen Bertolucci: för att visa stora rebelliska folkmassor måste man kunna härla och styra tusentals aktörer och statister. Sådant ska man vara ung och energisk för.

Chabrol har regisserat en bra deckare. Mordarna råkar vara två proletärer. Vi skulle ha uppskattat "Ceremonin" i alla högsta grad om regissören bara hade avstått från att kommentera den offentligt.

CATHERINE GIEROW

Landets största morgontidning för just nu kampanj mot Sverige. Folkhemmet förtalas. Stefan Lindgren undrar varför.

Maciej Zarembas och Dagens Nyheters nya förtalskampanj mot det svenska folkhemmet – nu med anklagelser om 62 000 rasistiska steriliseringar – bygger på minst sex år gammal skäpmat som nu framförs som minutöst värlokstrerat mediajippo. Det uppväxande släktet ska intalas att det samhälle som deras förfäder bygde var rasistiskt och auktoritärt. Folkhemmets sista immunförsvår ska oskadliggöras, innan samhällsorganismen invaderas av nya idéer.

Debatt

Motiven är olika. Bildt spelar svälta räv. Andra talar dunkelt om att kasta sig ut i den "europiska kadriellen". Men finns här inte även en katolsk faktor? I Zarembas olika utspel mot folkhemmet kan man spåra minst två omisskännligt katolska tankar. Han är själv ett andligt barn av den polska katolska renessansen och Solidarnosc, som började som upprorsrörelse och slutade som samhällsbevarande elit under kyrkans hägn. Han har betrots med att översätta en av påvens encyklikor till svenska.

Själv är jag ett folkhemsbarn, den förste i min släkt som kunde ta studenten. Först i fyrtioårsaldern upplyste vänliga kamrater mig om att jag nog var av tattarbörd och alltså – enligt Zaremba – inte borde ha blivit till. Innan jag blev journalist i Stockholm hade jag ingen aning om vare sig tattarenamn eller judiska namn, och kände inget behov av att ha det. Och inte har jag extraknäckt som rassist på HSB, något Zaremba påstår har varit satt i system. På min efterkrigstida bakgård var aldrig jude eller grek.

När Zaremba utan pardon ger sig på det svenska värdesystemet, är det rimligt att syna hans värdeprenisser. De tål att diskuteras lika väl som folkhemmets.

Svag för förbudstankar

I Zarembas argumentation understryks den individuella friheten på bekostnad av den sociala och politiska friheten (som FN-chartans frihet från nöd och fruktan). Den strikt individuella friheten utmanar inte nödvändigtvis auktoritära samhällssystem och institutioner, till exempel kyrkans primat.

I Pen-klubsdebatten i våras visade både Zaremba och hans parhäst Jesús Alcalá att de inte förstod den anglosaxiska yttrandefrihetstraditionen, vilken tillåter sådant som *hate speech*. De bekände sin svaghet för censur- och förbudstankar, vilket är normalt i vissa katolska för att inte tala om öststatsmiljöer.

Fallet Daniel Sigström, en omhändertagen pojke som dog av vanvård i ett familjehem, utnyttjade Zaremba skickligt för att inte

Papisterna löper amok!

Släkttafla I.

Fader: Svage, hade upprättade gånger delirium
Moder: Ängstigt god hälsa, dog vid 71 års ålder

1. Son Växlar, gift vid 17 år	2. Son Växt undermodig, men all god karaktär	3. Son Svage, kien till föreståndet Vagnbyrå	4. Dotter Kien till föreståndet; be- nägna för drysksvack, gift två gånger med svager	5. Dotter Undermodig, död vid 20 års ålder	6. Dotter 8 barn, dolda i spöalder
----------------------------------	---	---	--	---	--

1. Inga barn	2. Dotter, död vid 18 månader, äldre än barnen	3. Son Inskränkt Hälskon väsinner som barn	4. Son Hälskon väsinner som barn	5. Son Utrastående Hälskon väsinner som barn	6. Soner (6 stycken) Juda för 1 års ålder (3 i hjärninfektion)	7. Inga barn
--------------	--	--	---	--	--	--------------

Släkttafla II.

Föräldrar: båda alkoholister

1. Son 46 år, son- pare	2. Dotter 44 år, son- pare	3. Dotter 43 år, dricker ky, gift med en svogare	4. Dotter Död 3 dagar genom att medfödd svaghet	5. Dotter 31 år	6. Son Död före 2 års ålder i närskö- sjukhus	7. 8. Tvillingar, Svage Den ene dog 1 månad gammal i konvulsioner. Den andre vid 2 års ålder i tuber- kulos skömma.
-------------------------------	----------------------------------	---	---	--------------------	--	--

9. barn	4. barn	1. Son Död vid 5 års ålder i lungödem	2. Dotter Död vid 2 års ålder i lung- väsinner	3. Dotter Död före toddag, Död 3 dagar gammal	6. Dotter Död före 2 veckor	7. Inga barn
---------	---------	--	---	--	-----------------------------------	--------------

bara ge upprättelse åt pojken mor, utan i grunden ifrågasätta myndigheters rätt att internera i familjen. Samma föreställning om familjens orörbarhet och absoluta individuella frihet motiverar även katolska kyrkans principiella motstånd mot barnbegränsning, vare sig vi talar om aborter eller steriliseringar.

I en jämförelse mellan 30-talets ambitiösa och interventionistiska folkhemsidéologi och den katolska kyrkans, kan den senare i förstone tyckas stå för ett tolerant värdesystem. Den tolererar prostitution och sexuell dubbelmoral, den går (om vi undantar befrielseetologien) hand i hand med makten – inte minst när den burit fascistiskt eller nazistiskt märke – och förläsk sig som regel med fattigdom och social misär utan att hemfalla till krav på intervention i en gudomlig ordning.

Skräck för folkhemmet

Intellektuella ur den katolska kulturkretsen har en del hinder att övervinna om de vill förstå folkhemmet. Zaremba tycks inte ha övernunnit sin skräck för detta dunkla, fientliga. Principen att land ska med lag bygga utesluter naturligtvis varje tanke på en ovanifrån införd gudomlig ordning, som vi bara har den individuella friheten att underkasta oss.

På ett mänskligt plan kan jag förstå Zaremba och hans så tydligt selektiva medvetande. Jag kan bara spekulera i hur det mer konkret formats av de polska lappkastens och skärseldarna. Å andra sidan finns det ingen anledning för media, politiker och allmänhet att huka sig när papister löper amok.

Infama lögner, som att Gunnar Myrdal endast i postumt offentliggjord privatpost meddelat att han var antirasist, måste punkteras (Zaremba i DN 21/8). Det räcker med att läsa *An American Dilemma* (1938).

Ändå försvarar ingen Gunnar Myrdal. Ingen socialdemokrat försvaret folkhemmet mot Zarembas anklagelser. Inte heller någon kristen av den lutherska läran, som Alf Svensson.

Förmodligen är jag naiv som hoppas att Zaremba med följe den här gången har slagit knut på sig

själva. Påståendet att det svenska folkhemmet är "rashygieniska skäl" tvångsteriliserat 62 000 människor (Aktuellt 26/8 med Zaremba i studion) är inte bara lögn utan trippellögn. Av de 62 888 som verkligen steriliserades 1935-75 har jag tillgång till specificerad statistik över 44 163 fall. 92,4 procent av dessa eller 40 816 personer var medicinskt indikerade frivilliga steriliseringar, i huvudsak av kvinnor. Sådana görs fortfarande och med samma sneda könsfördelning.

Påståendet att det svenska folkhemmet av "rashygieniska skäl" tvångsteriliserat 62 000 människor är inte bara lögn utan trippellögn.

Av återstoden steriliserades 1 755 personer på sociala indikationer, för att de inte kunde ta hand om sina barn. Detta förutsatte personligt medgivande. 11 592 steriliserades på "eugenisk" indikation, i huvudsak utvecklingsstörda. Dessa problem ansågs vara ärftliga.

Så hände något. Förre medicinalrådet Karl Grönwald berättade för något år sedan för mig, att man mot slutet av 50-talet upptäckte en märklig minskning av antalet sinnesslöa, som varken kunde förklaras med effektivare vård eller sterilisering. Det stora antalet utvecklingsstörda försvann helt enkelt med fattigdomen.

Fosterdiagnostik ersätter

Sedan 1966 har antalet utvecklingsstörda med förtidspension halverats till cirka 15 000. Samhällsvinsten beräknas till över en miljard bara de senaste sex åren. De omkring 5 000 utvecklingsstörda som tidigare satt på anstalt är idag en grupp på bara ett par hundra.

En annan orsak till minskningen som Grönwald nämnde var fosterdiagnostiken, som kom igång under första hälften av 80-talet. Under senare år har den stått för

tio procent av minskningen av antalet utvecklingsstörda. Forna tiders steriliseringar ersätts alltså delvis med ny teknik och aborter, som i och för sig medför nya etiska problem.

Grönwald ser förklaringen till framstegen i välfärdspolitik. Efter andra världskriget drevs fattigdomen undan och med den social och kulturell understimulering, undernäring och svåra barnsjukdomar. Barn som egentligen inte hade några obotliga hjärnskadorna blev helt normala. Barnens intelligenskvot har ökat med omkring 10 procent. Exemplet med de svenska utvecklingsstörda är ett bevis för att ärftlighetsforskarna hade fel. Begåvningen hos funktionshindrade barn var mycket mer påverkbar än vad någon tidigare föreställt sig.

Det finns alltså en *success story* att berätta om det svenska folkhemmet. Le Monde, Libération och alla tidningar fylls i stället av det gamla vanliga Sverige-förtälet.

Föregångslandet var USA

Zaremba och hans kolleger väljer att klänga sig fast vid de 24 steriliserade personer som nu krävt ersättning hos regeringen. De som steriliserades på tveklösa indikationer bör naturligtvis bli kompenserade. Men att koppla individuella övergrepp till ett slags samförstånd mellan nazism, socialdemokrati och folkhem är förnuftsvidrigt. Hur förklarar Zaremba i så fall att föregångslandet inte var Tyskland utan USA, där 1948 49 000 människor steriliserades på eugeniska grunder? Även så skilda länder som Brasilien, Sovjet och Kanada har varit bedrivit aktiv "eugenik" med steriliseringar.

När debattörer i det övermogna välfärdsamhället sätter sig till doms över 30- och 40-talets politik, glömmor de att landet efter den stora depressionen och befolkningskrisen var tvungen lyfta sig i håret och arbeta sig ur nöden. Då var arbetskraften en tillgång för makthavarna. Idag, med en "överflöd" arbetskraft på nära en miljon, är det inte så. Dagens humanism utgör det ideologiska hyllet till det nya arbetslöshetsverige, det demonterade folkhemmet.

STEFAN LINDGREN

Asocialitetens ärftlighet. Genetikens roll i folkhemsbygget var inte den som Maciej Zaremba hävdar i sin förtalskampanj, skriver Stefan Lindgren. (Bilden: Släkttafla, 1920-talet)